

§. 19.

Da se pa o tem nobeni soseski krivica ne zgodi, naj občine, ki uživajo skupne pašne pravice ali ki so zavolj tega v pravdi zapopadene, z družtvnim odborom in politično gosposko izvolijo razsodne možé, in sicer vsaka soseska dva, odbor pa za vsako sosesko eniga, politična gosposka vodnika. Ti razsodijo pravdo po večini glasov.

§. 20.

Zadnji čas v 3 mescih mora biti vsaka razsodba z naznanilam stroškov sklenjena, zoper katero ni več ugovora ali pritožbe; notar jo spiše. Le, če bi se ktera stran zavolj stroškov pritožiti imela, je pritožba na odbor pripušena, ki jih po previdnosti, kakor razsodni možje sklenejo, brez daljne pritožbe zmanjšati zamore.

§. 21.

Berž po razglasu postave ima vodstvo odbornike vsaciga oddelka povabiti, da o 14 dneh mu naznanijo občine, ki imajo skupne pašne pravice ali pri katerih je pravda o tem. Vodstvo naznani to dalje politični gosposki, ktera potem soseskam in odborom naukaže, o 14 dneh razsodne može izvoliti.

§. 22.

Ako jih ktera soseska sama ne voli, jih namesto nje izvoli politična gosposka.

Splošne določila.

§. 23.

Vodstvu se dovoli oprostenje poštnine in kolka za njegove spisovanja in dopisovanja.

§. 24.

V pripomoč družtvnih namenov in za obdarovanje pridnih drevorejcov se dovolijo iz cesarske kase vsako leto primerni doneski.

§. 25.

Kako se ima ta cesarski denar porabiti, sklenete družtvino vodstvo in deželno cesarsko poglavarstvo.

Cesarki patent,

zastran izdelovanja, prodaje, in posesti orožja in streliva (robe za strel) in zastran nošenja orožja.

Ob novem letu stopi nova cesarska postava od 24. oktobra zastran orožja v veljavnost. Ker ta postava zadeva vsacega, naj bo v mestu ali na kmetih, mislimo da bo prav, ako nekatere odločbe iz te postave po „Novicah“ razglasimo, da jih tudi tisti zvejo, katerim „državni ali deželni zakonik“ morebiti v roke ne pride.

§. 2. pravi: Za prepovedano orožje se izrekó: bodalca, štileti in štiletom podobni, jamčasto brušeni noži, na tri platí ojstri meči, tromboni, terceroli spod 7 dunajskih palcov dolgi, vstevaje deržalo (kopitice) in cev, puške veternejace vsaktere baže, ročne in steklene granate, petarde in zažigavne rakete, zadnjič vse skrivno, k zasednim napadom pripravno orožje kakoršne bodi verste, kakor na priliko: palice z vloženo puško, mečem itd.

Med prepovedano orožje gré šteti tudi vse tisto orodje, kterege prvotna in naravna podoba je nalaš premenjena, da bi se ž njim huje raniti moglo, kakor tudi sploh vsako skrivno, k zasednim napadom pripravno orodje, katero po svoji lastnosti ni namenjeno ne za nobeno umetnijo ali obertnijo, ne za domačo ali prihišno rabo.

§. 3. določi: Za prepovedano strelivo (strelno robo) se strelni bombaž in podobne raznesne reči izrekó.

§. 4. določi: Razun kupčevavcov in obertnikov, ki imajo pravico, orožje in strelivo delati in prodajati, ne gré pravilno nikomur pravica, kakoršno si bodi orožje ali strelivo, tudi za svojo lastno robo ne narejati, ali po obertnijsko prodajati.

Prepovedanega orožja in streliva pa tudi taki obertniki in kupčevavci, ki imajo sicer pravico (§. 11), ne smejo drugači narejati in prodajati, kakor samo, če so k temu posebno dovoljenje zadobili.

§. 5. Za to dovoljenje je treba prositi pri političnem deželnem poglavarstvu, katero ga bode samo izjemno, iz znamenitih vzrokov, po zaslišanju cesarske za varnost postavljene oblastnije dajalo, pri čemur se mora pléme in obsežek narejanja in kupčevanja na tanko odločiti.

Ravno tako je vsacemu, kateri ima pravico pušo nositi, tudi dopušeno, si svinčeni naboj sam napravljati.

§. 7. Obertniki in kupčevavci, kateri imajo pravico, orožje in strelivo delati in prodajati, smejo te opravila samo v svojih delavnicah in prodajavnicah opravljati. Oni torej zapadejo kazni, kadar koli zunej teh mest ali sicer skrivaj orožje ali strelivo naredé ali poprodajo, kakor tudi, kadar koli takošne zaloge oblastnii, ki jim vелеva, jih naznaniti, zatajé.

§. 8. Prepovedano orožje ali strelivo imeti je praviloma samo temu dopušeno, kateri je posebno pismeno dovoljenje za to dobil.

§. 9. Za dovoljenje, prepovedano orožje ali strelivo imeti, je treba pri politični oblastnii (deželnem poglavarstvu) prositi, in v prošnji izkazati znamenite vzroke, zavoljo katerih se prepovedano orožje ali strelivo potrebuje.

§. 10. Sosebno se zamore takošno dovoljenje opravičenim orožarjem, za nakupovanje in prodajanje, in posameznim ljudem za posest tudi tikrat dajati, kadar gré za staro in ne več navadno prepovedano orodje, katero ima le zgodovinsko ali umetnijsko vrednost, ali pa vrednost posebnega priljubljenja.

§. 11. Obertnikom in kupčevavcom podeljeno dovoljenje, prepovedano orožje in strelivo delati ali prodajati, zapopade v sebi tudi dovoljenje, takošne reči imeti. Ravno tako ni tistim, ki imajo pravico, pečati se s kako obertnijo ali opravilom, za katero je treba orodja, ki ima na sebi lastnost prepovedanega orožja ali pa streliva, k posesti (imetju) tacihi reči nobenega posebnega dovoljenja potreba. Ali hraniti se morajo take reči vselej v obertnijskih prostorih, kateri so za to odmenjeni.

Le-to orožje ali strelivo se pa smé samo v takem številu in v taki množini dopušati, ali imeti, ki je primerna posestnikovim okolšinam, in pri kateri ni nikakoršne vterjene sumnje zastran krive rabe.

Obertniki in kupčevavci, kateri imajo dovoljenje, prepovedano orožje in strelivo prodajati, morajo od te prodaje zaznamek deržati (spisovati), v kterege gré na tanko zapisovati ljudi, katerim, čas, kdaj je bilo takošno orožje in strelivo prodano, in pa dopušenje, na pokaz kterege se samo kaj tacega prodati smé.

(Dalje sledi.)

Ogled po svetu.

Kako se nov papež voli?

Ko devet za molitve odločenih dni preteče, se zberó deseti dan kardinali v Petrovej cerkvi, kjer tehant kardinalov za volitev novega papeža mašo bere, pri ktere sv. Duha na pomoč kliče. Potem drug kardinal po latinsko „sveti zbor“ (tako se zbrani kardinali imenujejo) opominja, visokega poklica popolnoma vrednega moža za papeža zvoliti.

V slovesnej procesii gredó potem kardinali v konklave. Konklave se pravi zbranim kardinalom, ki papeža volijo, kakor tudi kraju, kjer ga volijo. Kardinali gredó v eno papeževih poslopij ali v Kvirinal ali v Vatikan. Tu se naredé za kardinale iz lesenih tramov in dil celice, ki se s suknam ali z drugim pertjem opnejo. Te celice so postavljene ob dolgem mo-

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 22. decembra (ranozimna) 1852.

List 102.

Slovenskimu narodu!

Rojaki moji! ako čmo prišteti
Rodovam bit' omikanim, omika
Pri sere' nam bodi sploh, pa tud jezika,
Merilo, ki se ljuda omike smé imeti.

Vsak národski naj časnik vedno sveti
Z izgledam svôm: kak govor naj se lika;
Spoštvana bod' domača mu oblika,
Predmet: podučno le u obleke cveti!

Tak časnik pa, rojaki! vsi berímo,
S peresam mu, s podporo priskočimo;
Stotero nam poverne troškov zgube.

Tak v djanji skažemo se rodoljube,
Tak bomo tud Slovenci spoštovani,
Nikdar kot mlačin rod obrekovani!

Rodoljubski.

Nektere važniših zapoved in prepoved iz nove gojzdne postave.

Cesarica Maria Terezia je dala v letu 1771 gojzdno postavo, ki se je še v več zadevah nanašala na gorske, gojzdne in fužinske postave Ferdinandove od leta 1553. V tem dolgem času se je marsikaj premenilo; s temi premembami se je pa tudi od dneva do dneva očitniši razodevalo, da za ohranjenje gojzdov (borštov) je treba nove postave, ktera se vjema z razmerami sedanjiga časa.

Važniši določila nove gojzdne postave pa, ktera, kakor smo že zadnjikrat v „Novicah“ naznanili, ob novim letu v djanje stopi, so sledeče:

Vsi gojzdi (boršti) se ločijo v 3 verste; eni so državni (cesarstveni), drugi občinski (srenjski ali soseskini), tretji osebujni (posamnih lastnikov).

Noben gojzd se brez dovoljenja ne smé posekati in v kaj družiga (njivo, senožet itd.) prenarediti in lesoreji odtegniti. Posekani deli v državnih in občinskih gojzdi se morajo o petih letih spet pogojzdovati začeti; v osebujnih gojzdi se smé včasih tudi delj časa za to dovoliti.

Noben gojzd se ne smé pokončati, to je, tako oškodovati, da bi se le teško nov les zaredil ali pa celò ne.

Prepovedano je vsakterimu gospodarju v svojim gojzdu tako gospodariti, da bi zavolj golih lazov sosedni gojzd v očitno nevarnost prišel, po vetrovih škode terpeti. Prestopki zoper to prepoved se kaznujejo z 20 do 200 gold.

Gojzdi, na kterih so gojzdne sužne pravice ali servituti družih, morajo ne le gojzdi ostati, temuč se imajo tako oskerbovati, da je izreja lesa tudi za prihodnje čase zagotovljena.

V taci delih, ki so za mladje (zarejomladiga lesa) določeni, in v kterih bi živina že začeti ali prihodnji podrašini škodo delala, ni pripušeno živine pasti; pa tudi v druge dele se ne smé več živine na pašo zagnati, kakor le toliko, kolikor je potrebna živeža v njih najti zamore.

Stelja, to je, listje in mah, se smé le z lesenimi grabljami grabiti, in nikakor ni pripušeno, z grabljami tudi zemlje razrovati.

Graso sekati, to je, steljo iz oklestenih vej nabirati, kjer je taka stelja navadna, je pripušeno le v posekih.

Lastniki s servituti obloženih gojzdov imajo po razmeri posebnih določil tistim, kteri imajo v gojzdu pravico lesa (dervašino) ali stelje (steljivšine) in potem, ko se ti za to oglašé, v primernim času les in steljo odločiti, ki jim gré, in tiste kraje, ki so za zarod noviga lesa odločeni, z dostojnimi znamenji zaznamovati, da se jih nihče ne dotakne. Kraj kam, in dan kadaj naj pridejo vpravičeni deležniki po les ali steljo v gojzd, kakor tudi zaznamek nedotakljivih delov imajo lastniki deležnikom določno po županu na znanje dajati.

Kjer se mladje varovati mora, naj se les seka jeseni ali pozimi o snegu, in kadar je les posekan, naj se brez pomude tudi berž iz gojzda domú spravi.

Scer se smé les tudi spomladi in poleti sekati, vendar se mora zadnji čas pred prihodnjo spomladjo iz gojzda spraviti.

Vsak gojzdni pridelk se ima na navadnih ali scer dostojnih od lastnika naznamovanih potih, rižah ali plazovih iz gojzda spraviti.

Občinski gojzdi se praviloma (to je, za navadno) ne smejo razdeliti (razpartiti). Le v posebnih okoljšinah se smé po privoljenju to zgoditi.

Politične oblasti (to je, kantonske ali okrajne cesarske gosposke) imajo čuti sploh nad gospodarstvom vsih gojzdov svojiga okraja (kantona).

Za plavenje lesa in za napravo plaviš se mora posebno privoljenje zadobiti.

(Konec sledi.)

Cesarki patent,

zastran izdelovanja, prodaje, in posesti orožja in streliva (robe za strel) in zastran nošenja orožja.

(Dalje.)

Važen je v ti postavi sledeči §. 12, kteri vелеva:

Drugo orožje in strelivo, ktero po §. 2 ni prepovedano, smejo sicer tisti imeti, kterim to ni v postavi ali po oblastni izrekoma prepovedano, vendar pa (to je treba dobro pomniti, da kdo ne pride ne-

vedoma v zadržko in kazni!) ni nikomur dovoljeno, tudi pripuščenega orožja in streliva preveč imeti, da bi se po pravici smelo misliti, da ga ima za kako krivo rabo. Kdor ima takošnega orožja ali streliva več, kakor kolikor mu ga je za njegovo osebo potreba, mora to politični deželni oblastni naznaniti, in ta oblastnija bode določila, kar je v tej zadevi primerno.

Vojaško strelivo imeti je dopuščeno samo tistim, katerim njih služba pravico do tega daje, ali kateri so dobili izjemno posebno oblast, takošne strelne reči imeti.

§. 13. Obertniki in kupčevavci se še zlasti zakrivé s kaznjivim djanjem:

- a) kadar prepovedano orožje ali strelivo komu tacemu prodajo, ki jim ni prinesel kupnega dovoljenja, katero morajo oni hraniti (§. 9);
- b) če zastran taci prepovedanih reči, ki jim jih kdo, brez izkazanega dovoljenja, jih imeti, prinese ali pošlje, da naj bi jih prodali, kam poslali ali kar si bodi z njimi počeli, naznanila v kraju za varnost postavljeni oblastni precej ne podajo, in prepovedanega orožja ali streliva, ako je moč, pri sebi do tiktat ne obderžé, da se jim kaj dalje zaukaže.

§. 14. Oblast ali dovoljenje, orožje imeti, ne zapopade v sebi oblasti in dovoljenja, orožja nositi.

Ljudem, ki niso c. k. vojaki, je praviloma za nošenje orožja treba posebnega dovoljenja.

§. 15. Izjemno smejo, brez posebnega dovoljenja, orožje nositi:

Vsi tisti, kateri imajo po svoji službi ali svojem stanu, pravico in dolžnost, orožje nositi, toda samo tisto orožje, ki gré k predpisanemu ogleštu, ali k uredski obleki.

Tisti, katerim je zavoljo njih obertovanja ali opravila potreba tudi zvnaj hiše rabiti orožje ali njim enacega orodja, to da samo za tisti čas, ko v resnici svojo obertnijo ali delo opravljajo.

Strelci po redu uravnane in z dovoljenjem oblastnij obstoječega strelstva, če ni temu ali unemu vzeta pravica orožje nositi, — kadar strelše obiskujejo.

§. 16. Kdor ima oblast, orožje nositi, ima tudi pravico, svoje orožje in svoje strelivo po svojih služabnikih na odločene mesta prenašati.

§. 17. Vsakdo, ki se ne more opirati na kako izmed izjem v §§. 15 in 16 naštetih, dobí pravico orožje nositi, samo s podeljenim orožnim listom, kateri se ne smé izdati drugim kakor le nesumnim ljudem.

§. 18. Za orožni list je prositi pri oblastnjah, ki se bodo zato v vsaki kronovini pozneje odločile.

§. 19. Orožni listi se morajo po preteku tega časa zopet ponoviti. Orožni listi služijo v poverjenje tudi zunej tistega upravnega okraja, v katerem so bili izdani. Ako pa posestnik orožja s še veljavnim orožnim listom svoje stanovanje v drug upravni okraj premesti, je njegova dolžnost v šestih tednih po svoji preselitvi orožni list tisti oblastni novega okraja, ktera ima oblast orožne liste dajati, v poterdbo (vidiranje) podati; ako tega ne stori, pride orožni list ob veljavo.

§. 20. Orožni listi naj se dajejo na tri leta, ali pa pri posebnih namembah (na priliko za kako potovanje), tudi na krajšo dobo.

§. 21. Od orožnega lista se razun kolka ali štempeljna za 30 krajcerjev nobena druga davšina ne opravlja.

§. 22. Če kdo orožni list zgubi, zamore prositi, da se mu dvojniki (duplikat) izdâ.

§. 23. Popotnikom iz tujih dežel, ki imajo seboj postavne potne ali sprevodne pisma, je dopuščeno, za njih osebno brambo potrebno, ali tudi k njih uniformi, deželski opravi, ali k livreji njih služabnikov spadajoče orožje, s strelivom k temu namenjenim, sabo voziti, to pa mora, če že ni na sprevodnem pismu opomenjeno, c. k. za varnost postavljena oblastnija na sprevodnem listu popotnika, kadar austrijsko mejo prestopi, zapisati.

§. 24. Kdor za nošenje orožja potrebuje orožnega lista, ga mora, noseč orožje, pri sebi imeti, da se, kadar bi treba bilo, z njim izkaže.

§. 25. Kadar se kdo najde, da zoper postavno orožje nosi, ali da orožnega lista, če ga tudi ima, pokazati ne more, temu je v obojnem primeru orožje precej vzeti, in njegova dolžnost, taisto brez upora oddati.

§. 26. Orožni list komu družemu prepušati je prepovedano.

§. 27. Kdor tuj orožni list na se pripravi, ali se ga po krivem posluži, prelomi s tim to pričijočo postavno, ako ni v tem pomoček k doprinesenju kaznjivega djanja, na katero je huja kazen zažugana.

(Konec sledi.)

Ogled po svetu.

Kako se nov papež voli?

(Konec.)

Zdaj gredo kardinali v kapelo in se vsedejo. Sedeži kakor tla so z zelenim suknom pokriti; pred vsakim sedežem je klopica, na kateri je kardinalov gerb. Pred vsako sejo jim bere en Augustinar mašo za pomoč sv. Duha, popoldne se pa en psalm poje. V sredi kapele je dolga miza, na kateri so še ne popisani volitveni papirčki in dva kelha. Zdaj se zvolijo škrutatorji in revizori, da na une pazijo. Ta izvolitev se zgodi s kuglicami, na katerih je na vsaki ime enega kardinala zapisano.

Nar stareji kardinal stopi zdaj k mizi, vzame papirček, zapiše gor ime tistega, kteremu on svoj glas da, papirček zgane, ga zapečati, gré potem k oltarju, papirček med dvéma perstoma kviško deržé poklekne na spodnjo štabljo, tiho pomoli, potem priseže, da dá po svojej misli naj vrednejšemu svoj glas, in dene svoj volitveni papirček v skledo, ki na oltarju stoji in potem v kelih. To storé za njim tudi vsi drugi kardinali. Ko so vsi papirčki oddani, se postavi z njimi napolnjen kelih na mizo in škrutatorji (pregledniki) papirčke štejejo. Ako jih je toliko kot kardinalov, se eden za drugim odpre, škrutatorji jih zaporedoma berejo in tretji zmed njih ime tistega, ki je na papirčku, glasno pové. Kardinali si zapišejo v zapisnik, ki pred njimi leži, imena.

Le ta zamore papež postati, kdor ima dvé tretjini glasov. Ako jih pri prvem voljenju noben kardinal toliko ne dobí, se pa volitveni papirčki zažgejo. V kotu kapele je namreč ogenj in nad njim cev, skoz katero dim sožganih papirčkov izpuhti. Na te dim gleda ljudstvo, ki je zunaj in že tedaj vselej, kadar se nov dim prikaže, vé, da še volitev ni dognana. Če se pervikrat ni zvolilo, pridejo drugi dan k novej volitvi.

Kadar kak kardinal dvé tretjini glasov dobí, je voljenje cerkvenega poveljarja končano. Koj po zadnjem pregledovanju papirčkov eden kardinalov, ki pri mizi sedé, ime novozvoljenega glasno pové. Drugi kardinali, ki zraven njega sedé, se zdaj odmaknejo s spoznanjem, da mu več enaki niso. Nar mlajši kardinal potem pozvoní, v znamenje, da imajo poveljar strežnikov in skrivni pisarji noter priti. Trije kardinali se približajo novoizvoljenemu in ga prašajo: „Ti je izvolitev za

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 25. decembra (ranozimna) 1852.

List 103.

Kmetijske skušnje.

(Kako krompir saditi, da se zdrav pridelk dobi). Po nasvetu „Novic“ sim dal semenski krompir na platiče zrezati, take kosce na kašti po tléh (ceglastih) razpoložiti, in jih enekrat premešati, da so se močno osušili. Perve dni majnika so bili ti enako subim jabelčnim platičem zgerbančeni kosci za brazdo pometani na njivo, ki je bila dobro pognojena z gnojem, ki je bil čez polovico namešan s cestnim blatom; in glejte! desiravno je bil sicer krompir pridelan na šotnih njivah vselej prejšpehast in močno voden, sim to leto pridelal na 600 štirjaških seznjih do 120 mernikov z verhom popolnoma zdravega in lepega krompirja, kateri se mi v hramu na od tal napravljenem odru vedno zdrav prihrani *).

(Skušnje z Bortfeldsko répo). Hrumeča hvala Bortfeldske répe kmalo po tem, ko je bil krompir začel gnjiti, me je opomnila, da sim bil skusil jo sejati. Jeseni o pri nas navadnem času repne setve vsejana je le malo storila; repše je bilo veliko, repa pa drobna. Iz tega spoznavši, da ta répa dosto časa potrebuje, da dorase, jo vsejem med prosó, in zrasla je dobro debela do sred velicega serpana. Koj po tem je pa začelo perje rumeneti, korén gnjiti, in korén je bil hudo grenek. Letašnjo jesenjo vsejem koj o začetku malega serpana, in glejte! pridelal sim kaj lepo in debelo Bortfeldsko repo. Ona je slaji od naše navadne repe **), tudi tečniši, je sladka kuhana v oblicah in skerhljana, pa tudi kisla je dobra, zlasti pa pečena in z laškim oljem zabeljena da prav prijetno jed.

S semenom njenim zamorem kmetovavcem vstreči. Tudi semena francoske in angleške pahovke imam še nekoliko oddati. Dr. Orel.

Nektere važniših zapoved in prepoved iz nove gojzdne postave.

(Konec.)

Če se v gojzdu ali poleg gojzda kak oginj zaneti, ali če se kaj taciga rabi, kar je zavolj ognja nevarno, je treba skerbne pazljivosti.

*) V poterjenje te domače skušnje pristavimo še, kar smo ravno v 51. listu »Dunajskega kmetijskega časnika« brali, da je gosp. Tchusi pustil semenski krompir zveneti in za pečo posušiti — pridelk je bil čuda dober (»der Erfolg war wirklich überraschend«). Za 5 dni je ti posušeni krompir popred kalil; zeliše njegovo je bilo posebno košato in lepo; krompirja se je pridelalo veliko debelega, in ne eden ni bil gnjil. — Take skušnje zaslužijo, da jih kmetovavci dostojno porajajo!

**) Vredništvo zamore to čez in čez poterditi. Vred.

Vsakdo, ki v gojzdu ali ob kraju njega na zapušen oginj ali žarjavico zadene, je dolžan kolikor je moč vse pogasiti.

Ako gojzd gori, imajo vlastnik, gojzdnarji (boršt-narji) in župani pravico, vse sosedne kraje poklicati, da grejo požar gasit.

Nad tem, da merčesi ne poškodjejo gojzdov, je vedno pazljivo čuti. Vlastnik gojzda ali gojzdnarji, ki kaj taciga zapazijo, morajo vse pomočke poskusiti, da se tako poškodovanje odverne; ako pa poskušeni pomočki ne pomagajo, in se je bati, da tudi sosedni gojzd zna škoda zadeti, so dolžni to berž politični gosposki na znanje dati, če ne, jih čaka kazin od 5 do 50 gold.

Gojzdnimu oskerbništvu se morajo varhi in čuvaji pridati po tisti šegi, kakor je v deželi navadno.

Orožja se smejo gojzdnarji le v resnični silobrani poslužiti.

Ako gojzdni pregrešek ni tak, da se ima po občni kazenski postavi kaznovati, se imajo vse take početja, ki se za gojzdni pregrešek spoznajo, tedaj tudi tistih, ki vživajo sužne pravice v gojzdu, po razmeri polajšav ali obtežav ali le okregati ali s zaporom od 1 do 13 dni pokoriti ali v denarji z 5 do 50 fl. kaznovati.

Ako se živina brez pravice v tuj gojzd na pašo zažene ali če tudi ona iz nepaznosti v gojzd zaide, je scer lastinec gojzda ali njegov namestnik praviloma ne sme ob življenje pripraviti, sme jo pa z dostojno silo pregnati, in če mu je škodo naredila, sme sam za-se toliko živine rubiti, kolikor je treba, da se mu s tem škoda poverne.

Pastir, ki na prepovedanim živino pase, se sme primorati, da jo neutegoma preč žene.

Kdor zoper varnost gojzdne lastnine kaj kaznjiviga počne, ima oškodovanemu lastniku škodo do dobriga poverniti, to je, ne le vrednost vzetiga gojzdniga blaga, temuč tudi tisto škodo, koja morebiti zadene po tem lastnika, da se na tistim mestu gojzda pridelk pokvari ali pomanjša.

Cesarki patent,

zastran izdelovanja, prodaje, in posesti orožja in streliva (robe za strel) in zastran nošenja orožja.

(Konec.)

Kazenske odločbe.

§. 29. Vsaka brezoblastna nareja, če tudi ne prepovedanega ali po svojih lastnostih sumljivega orožja, kakor tudi streliva, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 14 dni, — vsaka brezoblastna kupčija z orožjem in strelivom, kateri se prištevajo tudi komisijne

in špedicijske opravila s temi rečmi, pa z zaporom od 3 dni do 1 mesca, z zapadom najdenih reči vred.

§. 30. Kdor orožje ali strelivo brez oblasti v taki neprimerni množini naredi, naroči, prejme ali prodá, da gré po pravici zastran krive rabe sumiti, tega je, ako se ni zakrivil s huje kaznovavnim djanjem, razun zapada najdenih reči, z zaporom od 3 mescov do 1 leta pokoriti.

§. 31. Ako kdo brezoblastno strelni prah (purfel) nareja ali brez oblasti ž njim kupčuje, temu naj, razun gori povedanih kazni, pristojna oblastnija, ako je kak prestopok zoper državne dohodke storil ali storiti skusil, zavaljo tega prestopka tudi tiste kazni prisouje, ktere so v predpisih zastran tega danih sosebnostno izrečene.

§. 32. Brezoblastno posest orožja in streliva gré kaznovati v dnarjih od 10 do 100 goldinarjev, ali pa z zaporom od 3 dni do 1 mesca, z zapadom najdenega orožja in streliva vred. Če je kaj obtežav (obteževavnih okolštin), se zamore kazni v dnarjih do 500 gold. ali pa zapor do 3 mescov prisojevati.

§. 33. Ako kdo, ne spolnovaje zaukaza §. 12, sicer dopušeno orožje in strelivo ima, toda v neprimerni množini, iz ktere se zamore po pravici sumiti, da je utegne krivo rabiti, ga je, če se temu ne pridruži nobeno huje kaznovavno djanje, zraven zapade najdenih reči, z zaporom od 3 mescov do 1 leta pokoriti.

§. 34. Ako obertniki ali kupčevavci v §§. 7, 11 in 13 zaznamovane prestopke storé, jih je kaznovati po odločbah, v §§. 28 do 33 danih.

Pri posebno znamenitih obtežavah se jim zamore tudi njih obertnijska ali kupčijska pravica vzeti.

§. 35. Obertnikom in kupčevavcom, kateri v §. 11 zapovedanega zaznamka ne spisujejo, naj se nalaga kazni v dnarjih, in sicer pervikrat od 10 do 50 gold., — drugikrat do 100 goldinarjev. Ako se še naprej zagreše, je izreči, da so obertnijo zgubili.

§. 36. Kdor brez oblasti in brez izkazane potrebe za odvernjenje kake pretečene nevarnosti orožje nosi, temu se odvzame brez oblasti nošeno orožje, in verh tega kazni v dnarjih od 5 do 15 gold., ali pa zapor od 1 do 3 dni naloži.

§. 37. Ako pa k temu (§. 36) pristopijo kake obtežave, je izreči kazni od 10 do 300 goldinarjev, ali pa zapor od 3 dni do 3 mescov. Za tako obtežavo velja zlasti prepušenje orožnega lista komu drugemu; ali pa raba orožnega lista, ki je bil za koga družega dan.

§. 38. Ako se prepušenje orožnega lista na koga družega ne vzame za obtežavo pri kaznovanju brezoblastne nositve orožja, naj se zavaljo tega prestopka pokori s kaznijo od 10 do 100 gold. ne le tisti, ki je svoj orožni list komu družemu prepustil, ampak tudi ti, ki je tak list na se pripravil.

§. 39. Ako se kdo z drugim ni zagrešil, kakor da ne more, ko ga zalezejo, po zapovedi §. 24 potrebne orožnega lista izkazati, mu je, če ga pozneje donese, ali če, zgubivši ga, dokazati zamore, da je še veljavni orožni list imel, vzeto orožje (§. 25) zopet nazaj dati proti temu, da plača kazni v dnarjih od 1 do 5 gold., kakor mu jo za ohrambo javne varnosti postavljena oblastnija, brez dopuštene pritožbe na kako višje mesto, prisodi.

Ta kazni pa ne velja za primerlej skazane neogibljuje potrebe (§. 36).

Občne ustanovitve.

§. 41. Vsakteremu, kdor po prestopu zoper ti patent kazni zapade, se zamore vzeti pravica, orožje imeti ali nositi.

§. 42. Če je zavaljo javne (občne) varnosti treba, se zamorejo po zaukazu deželne poglavarja

vsled tega patenta podeljene pravice, imeti ali nositi orožje, za nekaj časa, v tem ali unem kraju, ali tudi gledé posameznih ljudi, kakor se je za potrebno spoznalo, utesniti ali tudi popolnoma ustaviti.

§. 43. Če bi kazni v dnarjih, ki jo je komu prisoditi, premoženju ali prislužku njegovemu ali njegove rodovine, občutljivo škodo storiti imela, jo je premeniti v primerno kazni zapora tako, da se mu za vsacih 5 goldinarjev en dan zapora nalaga.

§. 44. V tem patentu izrečene kazni v dnarjih (globe), naj se ubozim na korist odpravljajo v ubožnico tistega kraja, kjer je bil prestopok storjen.

§. 47. Zapad orožja in streliva se ne more kakor le iz prav znamenitih vzrokov v dnarno kazni preobrniti, kakor na priliko: če krivec takšnih reči silno potrebuje za svojo brambo ali opravilo, in si ne more lahko družih omisliti, ali če se zapadle reči ne najdejo.

Dnarno kazni je treba v taci primerleji odmerjati od 200 do 500 goldinarjev, in pri tem primerno gledati na vrednost zapadlih reči.

§. 48. Oblastnije varnosti, žandarmarija in sploh vsi za ohranjenje javne (občne) varnosti postavljeni organi, kakor v mestih, tako tudi na kmetih ali na deželi, imajo zlasti dolžnost, čuti nad natančnim spolnovanjem teh zaukazov, in kaznjive djanja, za ktere zvedó, pristojni oblastni naznanovati.

§. 49. Deželni poglavar bode v vsaki kronovini ustanovil primerno dōbo, v kateri mora vsakdo storiti, kar mu je v tem patentu zaukazano.

Ogled po svetu.

Slovani na Turškem *).

Kakor bolnik, kteremu je le malo dni življenja še odločenih, medli nekaj tako krepka, tako silna Turčija in napenja še svoje zadnje moči. Nje edini zdravnik, zavid raznih vlad, s smertjo Turčije obogateti, jo še podpéra; ali ta pomoč je preslaba, ker gnjilega droba ne more ozdraviti. Komu pa bo pripadla nje lastnina, kdo bode na njenem polju sejal in žel, kdo na njenem morju gospodoval, vé le tisti, ki je pisal „veliko pratio, ktere nobeden še bral ni.“ Pokazala je Rusia, da se zamore z orožjem polastiti njenega imetja. Je pa to edina in naj varniši pot na razvalinah Turčije obogateti? Bi ne vstal, ako bi se to zgodilo, velik prepír med evropskimi vladami, ako bi se pulile za zlati rog, za ključ Azije in Europe? Ako bi bila Austria hotla, že ob času Eugena bi bila morebiti zamogla z oboroženo roko poterkati na vrata Carigrada. Kako težavno in koliko stroškov bi pa prizadjalo, tako podveržene dežele vladati! Bolje je za Austrio kupčijske ceste v te dežele odpreti in kupčijo po vsi moči podperati. Lega dežel, na jutrovem Azie, njih naravna bogatija bi jo na visoko stopnjo povzdignile, rodove unstran Save in Bosne omikale, obogatile, z Austrianci sprijaznile. Čez Savo bi turški Slaveni le malo prihajali, ker nemška zemlja in nemški zrak jim ne storita dobro.

Turška vlada naj si prizadeva Slavenom teška bramena polajševati; naj nikdar ne pozabi, da je Rusia svojo krepko roko stegnila od severa do črnogorskega pečovja — 347 milj dalje! Natora je razlila obilni blagoslov rodovitnosti po turško-slavenskih okrajnah, ali slabo vladanje, in vedna stiska kristianov je siromaške storila. Naj nehajo stiske, naj se postavi meja samovolji in zatiranju, kar bi vlada zamogla storiti, ako bi skoz in skoz ne bila opešala, — in razcvetele se bodo dežele kot naj blažniše na zemlji. One so nekaj bile bramba zoper deržavohlepne namene, ki so se lomili na

*) Po »Triester Zeitung«.